

Het nut van wiet

Jaap van der Stel

Verslaving, 2 (2006), p. 15-17

‘VVD: wiet telen in sociale werkplaats’ luidde laatst een kop boven een nieuwsbericht op Planet Internet. Als ik uit de jaren zestig bij wiet nog een greintje ‘links gevoel’ had overgehouden dan was het nu wel voorbij. Wiet had een belangrijke sociale functie in de ‘tegenmaatschappij’ van de jaren zestig en zeventig van de vorige eeuw, maar is in mijn ogen meer en meer de drug van de ‘losers’ geworden.

Als jongen hield ik een knipselmap bij over de opkomst van de wiet in Nederland. De foto van de woonboot van provo Kees Hoekert in een gracht in Kattenburg vol met jonge hennepplantjes staat in mijn geheugen gegrift. De beursberichten van Koos Zwart met de prijzen van de diverse soorten hasj en marihuana in het radioprogramma *In de Rode Haan*, kan ik in mijn hoofd zo weer oproepen. Met vogelzaad probeerde ik plantjes op te kweken, maar het succes bleef uit. En ook als gebruiker was ik weinig ‘succesvol’. Met Bill Clinton heb ik gemeen dat ik er weinig van merkte als ik hasj rookte. Het werkte overigens wel als ik de hasj met grammen tegelijk doorslikte. Ik heb daar een paar memorabele avonden aan overgehouden, en een groot aantal - ongepubliceerde - gedichten. Daar bleef het bij.

De geschiedenis is bekend: de wietteelt, en ook de verkoop van de producten is een grootschalige, commerciële en in hoge mate gecriminaliseerde business geworden. Als restant van de jaren zeventig heeft cannabis nog de status van ‘softdrug’ en wordt de verkoop aan gebruikers gedoogd. Maar alle pogingen tot legalisering zijn totnogtoe gestrand. De Tweede Kamer kan zoveel moties aannemen als ze wil, burgemeesters kunnen massaal petitie aanbieden aan ‘Den Haag’, het maakt allemaal niks uit. Donner of zijn opvolger is tegen, evenals al zijn voorgangers.

Er verandert niks - nou ja, toch wel: de burgerij komt in opstand. De gevoeligheid voor de stank van het gebruik van wiet op straat neemt toe en wordt ervaren als - te bestrijden - overlast. Eerlijk gezegd schaar ik mij bij die ‘verontruste burgers’ en leef ik in de waan dat de wiet vroeger veel feestelijker geurde.

Valt er dan niks goeds te zeggen over cannabis? Ja zeker wel. Om te beginnen is het een relatief veilige drug. Bij ‘recreatief’ gebruik zijn de gevolgen (zoals voor de hersenen) op langere termijn heel beperkt, en dat geldt ook voor eventuele ongewenste psychosociale gevolgen. Er zijn verbanden met psychische stoornissen aangetoond, maar het is zeer omstreden of cannabis daarin een causale rol speelt. Je kunt er verslaafd aan raken, maar noem mij eens een genotmiddel waarbij dat niet het geval is?

Nog belangrijker vind ik dat cannabis de aanzet heeft gegeven tot fundamenteel hersenwetenschappelijk onderzoek en zelfs tot de ontwikkeling van nieuwe medicijnen. Men heeft midden jaren negentig van de vorige eeuw ontdekt dat de werkzame stoffen in cannabis (vooral Δ^9 -THC) aangrijpen op specifieke receptoren in het brein, die normaliter reageren op natuurlijke in het brein voorkomende neurotransmitters. Die stoffen en receptoren heeft men heel toepasselijk het endocannabinoïde systeem genoemd. Dit systeem is betrokken bij tal van essentiële hersenfuncties. Het systeem is verder betrokken bij de beleving van pijnprikkels en de verwerking van stressvolle stimuli, het leren en de vorming van het langetermijngeheugen, de eetlust, én het vervult een neuroprotectieve werking. Daarbij gaat het om processen die normaliter in het gezonde brein optreden, maar die gebruikers van wiet kunnen manipuleren en die farmacologen

kunnen uitbuiten. Dat laatste is relevant omdat het endocannabinoïde systeem ook betrokken is bij allerlei pathologische toestanden, waarvan verslaving er slechts een van is.

Farmacologen zijn druk doende het endocannabinoïde systeem te exploiteren. Inmiddels is al een groot aantal stoffen 'ontworpen' die dit systeem in een gewenste richting kunnen manipuleren. De behandeling van obesitas is daarvan een goed voorbeeld. Wiet bevordert de eetlust en de zin in seks, dus kun je ook een stof maken die het tegengestelde effect bereikt. Nog interessanter is dat de beïnvloeding van dit systeem, mede door de interacties die het aangaat met bijvoorbeeld het opioïde systeem, een rol kan spelen in het behandelen van verslaving aan drugs als alcohol, opiaten én, u raadt het, cannabis.

Maar er is meer. Recent hebben onderzoekers aangetoond dat een synthetische cannabinoïde aanzette tot de vorming van nieuwe hersencellen. Dat gebeurde bijvoorbeeld in de hippocampus, een gebied dat essentieel is voor geheugenvorming, maar ook een belangrijke rol speelt bij bijvoorbeeld depressie. De stof 'verruimde' het brein en droeg en passant bij aan een goede emotionele balans.

Het zal nog lang duren voordat op basis van deze kennis nieuwe medicijnen op de markt komen. En het is nu nog de vraag of het nut opweegt tegen de ongewenste effecten die bijna elk medicijn met zich meebrengt. Niettemin stel ik vast dat cannabis een zegen is geweest voor de geneeskunde. De stank op straat van al diegenen die alvast met 'medicatie' zijn begonnen, neem ik dan maar voor lief.